

**Oświadczenie złożone przez senatorów
Stanisława Iwana, Roberta Dowhana i Helenę Hatkę
na 36. posiedzeniu Senatu
w dniu 4 lipca 2013 r.**

Oświadczenie skierowane do minister nauki i szkolnictwa wyższego Barbary Kudryckiej

Podział środków przeznaczonych na szkolnictwo wyższe odbywa się zgodnie z rozporządzeniem ministra nauki i szkolnictwa wyższego z dnia 20 lutego 2013 r. w sprawie podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych. Dotacja przyznawana jest za pomocą algorytmu, który powinien zapewniać obiektywność kryteriów i racjonalizację zachowań uczelni. Dotacja dla uczelni publicznych przeznaczona jest na zadania związane z kształceniem studentów studiów stacjonarnych, uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich i kadr naukowych oraz utrzymaniem uczelni, w tym na remonty. Decyzja o przyznaniu dotacji podejmowana jest na podstawie informacji sporządzanych przez uczelnię dotyczących:

- liczby studentów studiów stacjonarnych na dzień 30 listopada, z podziałem na kierunki studiów,
- liczby profesorów z zagranicy prowadzących w uczelni zajęcia przez co najmniej semestr lub sześćdziesiąt godzin w roku akademickim,
- liczby polskich studentów/doktorantów uczelni wyjeżdżających za granicę oraz liczby zagranicznych studentów/doktorantów przyjeżdżających do uczelni w ramach programów stypendialnych lub edukacyjnych na kształcenie trwające przez okres co najmniej semestru,
- liczby studentów niepełnosprawnych na wszystkich kierunkach uczelni w podziale na poszczególne rodzaje niesprawności oraz formy studiów (stacjonarne, niestacjonarne) według stanu na dzień 30 listopada,
- liczby uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich,
- danych o przeciętnym zatrudnieniu na poszczególnych stanowiskach w przeliczeniu na pełne etaty, z wyodrębnieniem w ramach stopni naukowych i tytułu naukowego,
- danych dotyczących podyplomowego kształcenia w celu zdobywania specjalizacji przez pielęgniarki i położne oraz przez lekarzy weterynarii.

Przedstawione informacje zostają wykorzystane w algorytmie, na podstawie którego dzielona jest dotacja pomiędzy uczelnie. Każdy składnik w algorytmie ma swoją wartość.

Uniwersytet Zielonogórski zatrudnia dziś 1 495 pracowników, w tym 237 profesorów i doktorów habilitowanych. Na Uniwersytecie studiuje około 15 tysięcy studentów, kształcenie odbywa się na 44 kierunkach, w tym na 14 kierunkach inżynierskich. Uniwersytet Zielonogórski jest jedyną jednostką w województwie lubuskim z pełnymi prawami akademickimi i odgrywa główną rolę w kształceniu kadr dla regionu. Jest też jednym z największych wojewódzkich pracodawców. Województwo lubuskie znajduje się na ostatnim miejscu w kraju pod względem odsetka studiującej młodzieży, stąd też dalszy rozwój Uniwersytetu Zielonogórskiego jest społeczną i gospodarczą racją stanu dla całego regionu.

Dotacja otrzymywana przez uniwersytet stale maleje. Dotacja otrzymana w 2013 r. w stosunku do dotacji w 2009 r. spadła o 9,4%. Dotacja otrzymana przez uniwersytet w 2013 r. jest na poziomie dotacji z 2006 r. Jest to niepokojące w zestawieniu ze z jednej strony zmniejszającą się systematycznie kwotą pozyskiwaną ze świadczonych usług edukacyjnych (głównie studiów niestacjonarnych), a z drugiej strony – rosnącymi kosztami ich świadczenia. Należy zwrócić uwagę na to, że od 1 stycznia 2011 r. wzrosła stawka podatku VAT z 22 do 23%. Ponadto zmiany wynikające z rozporządzenia ministra nauki i szkolnictwa wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej, dotyczące zwiększenia minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego, spowodowały wzrost wynagrodzeń od 1 stycznia 2012 r. Zwiększenie wynagrodzeń, zgodnie z rozporządzeniem, będzie miało miejsce również w 2013, 2014 i 2015 r. Od 1 lutego 2012 r. została zwiększona składka na ubezpieczenia rentowe z 6% do 8%. Koszty kształcenia rosną w największym stopniu z powodu znacznego wzrostu inflacji.

W 2013 r. dotacja dla Uniwersytetu Zielonogórskiego będzie stanowiła około 78,9% przychodów działalności dydaktycznej i będzie pokrywać około 67% całkowitych kosztów działalności dydaktycznej. Dotacja dydaktyczna przeznaczona jest praktycznie na płace.

Jak widać w zamieszczonej poniżej tabeli, w bieżącym roku dotacja dydaktyczna po raz pierwszy nie wystarczy na pokrycie samych tylko kosztów wynagrodzeń pracowników.

Lp.	Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	Stosunek 2013 r. do 2009 r.
1	Dotacja z budżetu państwa (podstawowa)	93 901,9	92 398,8	90 570,3	89 469,4	85 036,6	90,6%
2	Koszty wynagrodzeń z pochodnymi (bez kosztów wynagrodzeń związanych z kształceniem niestacjonarnym)	83 590,4	83 119,8	84 555,2	85 481,0	88 281,0	106%
3	Udział kosztów wynagrodzeń w przyznanej dotacji	89%	90%	93%	96%	104%	

Bardzo istotny jest fakt, że dotacja Uniwersytetu Zielonogórskiego zmniejsza się, pomimo że:

— liczba studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego w latach 2009–2012 pozostaje na podobnym poziomie,

— uniwersytet uzyskuje kolejne uprawnienia do nadawania stopnia naukowego w zakresie stopnia doktora habilitowanego i doktora; w ciągu ostatniego półrocza uzyskał dwa uprawnienia do przeprowadzania procesów habilitacyjnych i jedno do doktorskich,

— zwiększyła się liczba studentów stacjonarnych studiów doktoranckich.

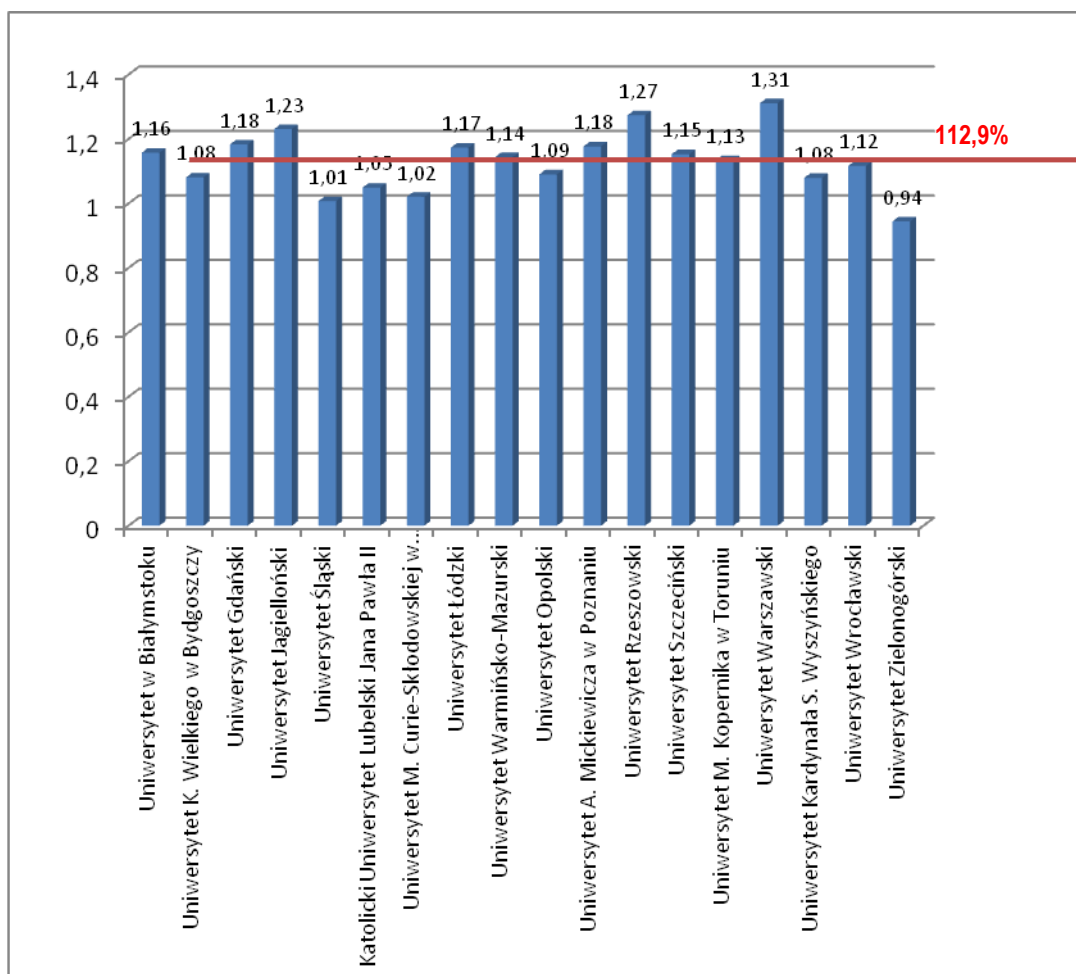
Przeprowadzona analiza przychodów i kosztów uczelni wskazuje na duże niedofinansowanie uniwersytetu przez budżet państwa. Rosnące zadania uczelni nie znajdują odzwierciedlenia w zwiększonym finansowaniu budżetowym.

Rok	kwotowa wartość części zależnej	kwotowa wartość części niezależnej	0,35	0,30	0,15	0,10	0,05	0,05	Dotacja na (kol. 11+kol. 14) (tys. zł)
			wartość składnika studenckiego	wartość składnika kadrowego	wartość składnika zrówn. rozwoju*	wartość składnika badawczego	wartość składnika uprawnień	wartość składnika wymiany	
2009	64 704,6	23 837,1	8 822,2	10 263,1	2 706,3	801,4	968,9	275,3	93 901,9
2010	66 010,3	24 253,8	8 666,5	10 520,8	2 851,2	878,6	1 007,1	329,7	92 398,8
2011	64 851,5	24 064,3	8 706,6	10 306,7	2 861,4	944,4	993,1	252,0	90 570,3
2012	63 624,8	23 913,2	8 643,9	10 272,5	2 882,5	802,6	1 130,7	181,1	89 469,4

2013	57 569,5	27 458,3	9 922,8	10 147,7	4 650,0	994,5	1 417,9	325,4	85 036,6
------	----------	----------	----------------	-----------------	----------------	--------------	----------------	--------------	----------

2013/ 2009	7 135,2	3 621,2	1 100,6	115,4	1 943,7	193,1	449,0	50,1	8 865,3
---------------	---------	---------	---------	-------	---------	-------	-------	------	---------

Realną sytuację finansową Uniwersytetu Zielonogórskiego najlepiej zilustrować można w odniesieniu do sytuacji pozostałych uniwersytetów polskich. Jak pokazano na poniższym wykresie, dotacja otrzymana przez uniwersytety w 2013 r. wzrosła w stosunku do dotacji otrzymanej w 2008 r. średnio o 12,9%. Tylko w przypadku Uniwersytetu Zielonogórskiego widoczny jest spadek tej dotacji o około 6%.

Utrzymanie ministerialnego algorytmu w niezmienionej formie spowoduje w kolejnych latach dalszy spadek środków z dotacji dydaktycznej. Algorytm ma charakter czysto dystrybucyjny. Nie uwzględnia zróżnicowania uwarunkowań, potrzeb i możliwości uniwersytetów, a przecież są one całkowicie odmienne w przypadku Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Uniwersytetu Warszawskiego czy Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Pomimo uzyskania w ciągu ostatniego półrocza nowych uprawnień (dwa uprawnienia do przeprowadzania procesów habilitacyjnych i jedno do doktorskich) oraz prawie dwukrotnego zwiększenia liczby studentów doktoranckich dotacja uniwersytetu nadal spada. W kolejnych latach można przewidywać dalszy spadek dotacji, chociażby z tytułu niżu demograficznego, który – jak wynika z opracowań GUS – najbardziej dotknie województwo lubuskie (o około 37,4% mniej potencjalnych studentów). W podobnej sytuacji znajdą się kolejne małe, regionalne uczelnie.

W poniższej tabeli przedstawiono planowane dotacje dla Uniwersytetu Zielonogórskiego na kolejne lata. Założono skutki zwiększenia wynagrodzeń, jak również spadek dotacji podstawowej (przyjęto średni procent spadku dotacji z czterech ostatnich lat). Jak wynika z poniższych obliczeń, dotacja już w 2014 r. nie będzie pokrywała wynagrodzeń związanych z kształceniem studentów na studiach stacjonarnych. W kolejnych latach sytuacja przedstawia się jeszcze gorzej.

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota bazowa (dotacja z roku poprzedniego)	Zakładany spadek dotacji (%)	Kwota	Zwiększenie wynikające z Rozporządzenia	Zwiększenie wynikające z podniesienia stawki ZUS	Dotacja planowana (tys. zł)	OFP (związane tylko ze studiami stacjonarnymi)	Różnica
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Dotacja na 2013						94 751,1	92 727,8	2 023,3

2	Dotacja na 2014	93 684,3	3,63%	90 283,6	10 000,0	1 000,0	101 283,6	102 727,8	- 1 444,2
3	Dotacja na 2015	100 283,6	3,63%	96 643,3	11 000,0	1 000,0	108 643,3	113 727,8	- 5 084,5
4	Dotacja na 2016	107 643,3	3,63%	103 735,8		1 000,0	104 735,8	113 727,8	- 8 992,0
5	Dotacja na 2017	103 735,8	3,63%	99 970,2	-	1 000,0	100 970,2	113 727,8	- 12 757,6

Podsumowanie:

1. Obecny algorytm, wbrew zapowiedziom, nie promuje uczelni za uzyskiwane wskaźniki projakościowe. Premiowane są przede wszystkim uczelnie mające dużą liczbę studentów oraz wysoko kwalifikowaną kadrę naukowo-dydaktyczną. Skąd pozyskiwać pieniądze na kształcenie własnej kadry, która w młodych uczelniach jest niekonkurencyjna?

2. W rozporządzeniu brakuje podania sposobu określenia stałej przeniesienia będącej najistotniejszym składnikiem algorytmu, według którego przyznawana jest dotacja. W jaki sposób uczelnie mają planować swoje budżety na kolejne lata, gdy nie wiadomo, czy w kolejnych latach nie nastąpi dalsze jej zmniejszenie? Prawdopodobnym skutkiem takiego działania byłaby najprawdopodobniej konieczność likwidacji znaczącej liczby uczelni regionalnych.

3. Zupełnie nieuzasadnione jest wliczanie do składnika dostępności liczby studentów studiów niestacjonarnych i uczestników niestacjonarnych studiów doktoranckich, skoro w składniku studencko-doktoranckim uwzględniani są tylko studenci studiów stacjonarnych różnych stopni. Nie jest też zdefiniowany parametr m – modelowej dostępności nauczycieli akademickich.

4. Algorytm nie rozróżnia wielkości uczelni. Małe uczelnie w żadnym przypadku nie będą mogły konkurować o środki z części dotacji niezależnej od roku poprzedniego (35%) z uczelniami z dużych ośrodków akademickich.

5. Uniwersytet Jagielloński otrzymał w pierwszych siedmiu grantach NCN kwotę na badania w wysokości ponad 207 milionów zł, z tego 20–30% stanowią koszty uczelni, czyli pieniądze przeznaczone na uzupełnienie jej budżetu (w granicach 50 milionów zł). W tych samych konkursach NCN Uniwersytet Zielonogórski, który zajął w tej kategorii piętnaste miejsce wśród dwudziestu polskich uniwersytetów, uzyskał nieco ponad 4 miliony zł, a więc koszty uczelni stanowiły około 1 miliona zł. Przy olbrzymich staraniach wynik można poprawić może dwukrotnie. To najlepiej ilustruje zróżnicowanie ilości dodatkowych pieniędzy do uzyskania przez małe i duże uczelnie.

6. Pomimo ograniczenia rozporządzeniem ministra nauki i szkolnictwa wyższego wzrostu liczby studentów na wszystkich uczelniach, często uznawane są wnioski uczelni o przyznanie zwiększenia obowiązujących limitów, co prowadzi do zmniejszenia liczby potencjalnych kandydatów młodym uczelniom regionalnym na rzecz renomowanych uczelni w tradycyjnych ośrodkach akademickich.

7. Istotnym problemem dla uczelni regionalnych jest również wyłączenie ich z możliwości ubiegania się o środki unijne dostępne w ramach programów centralnych z nowej perspektywy. „Mapa drogowa” wyraźnie wskazuje, jakie uczelnie będą mogły otrzymać środki na badania naukowe. Oznacza to dalsze marginalizowanie małych, co nie oznacza, że gorszych, ośrodków akademickich.

W związku z przedstawionymi argumentami uprzejmie prosimy Panią Minister o odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy możliwa jest zmiana przedmiotowego algorytmu, tak aby nie dyskryminował on takich uczelni wyższych jak Uniwersytet Zielonogórski?

2. Jakie analizy poprzedziły takie skonstruowanie przedmiotowego algorytmu? Prosimy o wskazanie ich metodologii oraz wniosków.

Z poważaniem
Stanisław Iwan
Robert Dowhan
Helena Hatka